

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

f ü z e t e k

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

az Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület
kéthavonta megjelenő kiadványa
XXIV. évfolyam 248. szám
2020. július–augusztus

Tisztelt Olvasóink!

Minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor **Fővárosi Örmény Klub a Pest Megyei Kormányhivatal Nyáry Pál termében** kerül megrendezésre. Bejárat a Budapest V., Városház u. 7. szám felől, az udvaron keresztül. Mindenkit szeretettel várunk!

**A járványügyi helyzet miatt
a változtatás, vagy az események elmaradásának jogát fenntartjuk!**

Örmény triszagion 4.

Húsvétkor úgy énekelünk, mint vasárnapokon (maga a vasárnap = kis húsvét). De erre az időszakra esik áldozócsütörtök, Krisztus mennybe-menetele, s akkor eme ünnepre utal:

„...aki felemelkedtél az Atyához...”

S az evangéliumból tudjuk, hogy Urunk más vigasztalót küldött, a Szentlelket, a harmadik isteni személyt: „**Szent Isten, szent és erős, szent és halhatatlan, aki eljöttél és kiárasztád az apostolokra...**”

Ez a Szentlélekről szól, ki most is velünk van!

Dr. Sasvári László

Fabók Dávid

„Az úgy kezdődött...”

Minden egy családfával kezdődött, 1989-ben. 16 éves voltam akkor és Magyarországon, valamint a környező országokban végre megmozdult valami, újra találkozhattunk rég nem látott, vagy csak képről ismert rokonainkkal, barátainkkal. Természetesen már régóta tudtam, hogy a családjunk egyik fele Erdélyben él, tudtam, hogy örmény vér is folyik az ereimben, de mindez a találkozások, az erdélyi helyek, városok ismeretének, látványának hiánya miatt a legendák világában maradt, nem telt meg tartalommal számomra. 1989-ben viszont egy Magyarországra érkező unokatestvér Erdélyből elhozta azt a pauszpapíron megrajzolt családfát, melyet *Dr. Dávid László* (pap, *Márton Áron* titkára) unokanagybátyánk adatai alapján készítették el és amit apám – aki gépészmérnök volt –, másolatot le néhány példányban szalmiákos technikával a tervrajz másolóban, a gyárban, ahol dolgozott.

A furcsa, nagyméretű kékes-lilás másolat már csak méretével, cirka egy négyzetméteres felületével tekintélyt parancsolt és a rajta lévő sok, apró betűs adat, a levelek férfi és női különbözősége, az ágak girbe-gurba tekergőzése elvarázsolt. Hirtelen és komoly kapcsolatot alakított ki kétszáz évvel ezelőtt élt rokonaimmal. Olyan volt, mintha akkor gyökereztem volna bele a történelembe. Édesanyám, *Dávid Ildikó* volt az „utolsó” levél a fán a mi águnkon, lévén, hogy apám neve és házasságkötésük dátuma még szerepelt rajta, de mi, gyermekeik már nem, érthető módon, hiszen ilyen a családfák természete. De akkor is. Én is beletartozom abba a sűrű szövetbe, ami a családi történetek,

mesék kapcsán – bár szóban nehezen követhetően – rokon kapcsolatban válik élővé. A családfa azonban mindezt egy szempillantás alatt érthetővé, látványossá. A szalmiákos másolatot úgy pórn négy gombostűvel kitűztem az ágyam fölé a falra, két Queen és egy Alphaville zenekari poszter közé.

Aztán az erdélyi rokonok is elkezdtek egyre sűrűbben járni hozzánk és 1993-ban mi is fel tudtunk kerekedni családjilag, hogy megnézzük magunknak „azt az Erdélyt”. Korábban szüleim, még 1972-ben jártak Erdélyben rokonlátogatásban utoljára, édesanyám akkor volt állapotos velem, így ’93-ban immár másodszor mehettem – bár most először saját lábon – az ősök földjére.

Sok közös régi képnézegetés következett odakinn a rokonokkal, a régi családi fészkek meglátogatása Kézdivásárhelyen, ahol úkapám, a temetkezési vállalkozó és kereskedő *Dávid Antal* élt a családjával. Megnéztük a családi kriptát, ami ismét súlyosan és komolyan összekapcsolt az ott eltemetett családtagokkal, láthatóvá, jelenvalóvá téve azokat, akik a családfán addig csak mint feliratok szerepeltek. A meggyökeresedésem a családban és a történelemben így lett számomra teljes.

Évek múltával, amikor mindhárom gyermekünk nagyobbacska lett és volt a napi teendők mellett némi szabadidő, az addigra már majdnem teljesen kifakult szalmiákos családfa másolatra tekintve kezdődött újra a képnézegetés, a régi levelek, dokumentumok olvasása, vizsgálata, egy 150 éves esküvői meghívó megtalálása nagyapám hagyatékában, melynek érin-

tésével bele lehetett helyezkedni az akkor éppen boldog pár, házasságkötés előtti izgalomába és boldogságába, egy 200 éves imakönyv papír illatával be lehetett szívni annak a templomnak is az illatát, melyben úkanyám azt hétről-hétre használta. A tárgyakkal, a rengeteg megörökölt régi fotográfiával, családi levelekkel való találkozás húzott egyre inkább a mélybe, hogy ismerkedjem mind jobban enyéimmel, a sorsukkal, eredetükkel és ezen keresztül örménységükkel. Azóta a családfa ugyan digitalizálódott, de bővült is, óriásira nőtt közben, hiszen a modern technológiáknak köszönhetően tulajdonképpen otthonról is kutathattam.

Az is világos volt mindig – hiszen szüleim nem titkolták –, hogy örmény származásúak vagyunk, de ez is ezekben az időkben lett kézzelfogható számomra. Egyetlen fennmaradt dokumentumban, írásban sem kérkednek sosem ezzel az ősök, éppen olyan szelíden említik csak önéletrajzaikban, mint ahogyan életükben még beszéltek erről. A Magyar Hazában

való teljes életüket, örmény, szász, székel és minden más gyökerükön keresztül igyekeztek megélni és ez nem kevés!

Zeneszerző dédapám kottáin és koncert plakátjain keresztül, író nagyapám kiadott és ki nem adott könyvein, kéziratain, önéletírásán keresztül, a fotókon lévő nagy, barna szemű gyönyörű örmény asszonyok és fess férfiak látványán át vált fontossá, hogy ezt a szöveget, ezt a gyökeret, ezt a történetet érdemes volna átadni gyermekeinknek, az utánunk jövőknek, hogy egyszer majd egy 16 éves kamasz ugyanúgy rácsodálkozhasson arra, hogy honnan jön és hogyan gyökerezik bele mindannyiunk történelmébe, mint ahogy az velem történt több, mint harminc évvel ezelőtt.

Gyökereink, ráadásul örmény gyökereink ismeretét, ápolását és átadását igyekszünk a mai technika segítségével minél átláthatóbban, minél sokrétűbben összeállítani és bemutatni az **Erdélyi Örmény Kulturális Központ** keretei között, segítve a modern kor emberének is megtalálni, megélni és megerősíteni identitását.

1973-ban születtem Budapesten. Édesanyám ágán csatlakozom az erdélyi örménységhez, mégpedig a Dávid családhoz. Csíkszépvíz, Kézdivásárhely, Gyimesbükk, Erzsébetváros az ősi fészkek. Nagyszüleimet a második világháború hullámai „vetették partra” Budapesten és akkor már nem volt lehetőség hazajutni. Édesanyám már itt, Budapesten született. Reklám és marketing végzettségű vagyok, közel 25 éve a nyomdaiiparban és a vállalatirányításban tevékenykedem. Feleséggel három gyermekünk van, a legkisebb 16 éves. Az EÖGYKE munkáját közelebbről, távolabbról régóta figyelem, innen szereztem be a könyveket a kutató, családfabővítő munkához, és nagybátyám, *Dávid Csaba* egyesületi munkáján keresztül is látható volt ez a fontos tevékenység. A 2019-es önkormányzati választásokra kért fel Sarolta, hogy a XII. Kerületben induljak, ahol most képviselő vagyok. Az Erdélyi Örmény Kulturális Központ gondolatáról is már sok hónapja beszélgettünk, ötletekről, lehetőségekről. Így amikor a Központ létrejött az új Országos Örmény Önkormányzat alapításával elérhető közelségbe került, nagy örömmel csatlakoztam az azt kialakító, működtető csapathoz.

Balogh Jenő

Örmény gyermekek a Balaton parton

Beszámoló az Örmény Gyermektábor második turnusáról

Idén első alkalommal szervezett az Országos Örmény Önkormányzat gyerektábort, amelynek második turnusának szervezéséhez az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület segítségét is kérte. Az első turnus alatt kipróbált szállás (Balatonföldvár, Bagira Panzió, ahol két szoba kivételével a tábor foglalta el a teljes helyszínt), a szuper strand, a kitűnő koszt és a hozzáértő gyerekefelügyelet (Amanda, alias Mandula néni) adott volt számunkra is. A gyerekek (az előzetes tervek alapján 20 gyerek, 6-13 éves korúak) szórakoztatása, összekovácsolása, kézműves alkalmak és előadások során tanítása és esténkénti „lefárasztása” volt a mi feladatunk.

Bár a Balatonnál mi más kellhetne a felhőtlen boldogsághoz, mint a víz, azért szerettük volna, hogyha ennél tartalmasabb, mozgalmasabb és változatosabb lenne ez a hét. Ezért szerepelt a programban a napi fürdés és foglalkozások mellett egy egész napos kirándulás Keszthelyre és Sümegre és egy fél napos túra Tihanyba is.

A Miniszterelnökség Egyházi és Nemzetiségi Kapcsolatokért felelős államtitkársága által kiírt pályázat leírásában szerepeltek olyan témakörök (például az 1848-49-es forradalom és szabadságharc és az 1956-os forradalom), amelyek nehezen bemutatathatók érdekesen a gyerekeknek, főleg, hogyha ennyire különböző az életkoruk. Ezért állítottuk össze a tematikus

A barátok együtt utaznak Sümeg felé, nem gond, ha két ülésen kell elférjenek

programokat úgy, hogy az előadások (dr. Issekutz Sarolta és Balogh Jenő által elmondva), a kiállított tablók és a hozzájuk csatolt kézműves foglalkozások szerves egységként mutassanak meg valamennyit ezen történelmi eseményekből és azok örmény vonatkozásából. Például, hallani egy szabadságharc csatáról és annak részleteiről eléggé száraz lehet, de ha az élőbeszédbe beleillesztünk egy-egy rövid filmcskét, amiben például a Piski csata van rajzfilmen bemutatva, valamint utána a gyerekek kokárdát varrnak és csákót készítenek, akkor az már élményszerűbbé teszi a megszerzett tudást. Nem is beszélve arról, hogy napokig huszárosat játszottak a kertben, masíroztak, támadtak, visszavertek.

Ugyanígy próbáltuk feldolgozni '56 témáját is (ami után napokig minden gyerek célbalövést gyakorolt a foglalkozáson készített lufi-ágyújával, csak úgy pattogtak a ping-pong labdák mindenfelé), valamint az örmény ősöknek az „1001 tornyú” ANI székesfővárosból Erdélybe vezető útját és az erdélyi örmény városok és az erdélyi magyarörmény közösségek bemutatását.

Program animátoraink, Balogh Réka és Fleischer Judit nagyon ügyesen megmozgatták a csoportot játékos tornákkal és csoportos játékokkal is, amikor a fáradtság vagy túlpörgés jelei kezdtek mutatkozni a gyerekeken. A csapatépítő feladatok nagy sikert arattak az egész hét során. Segítségükkel már az első nap megismerkedett a teljes gyereksereg, és a megérkezéskor még egymást szúrósan méregető gyerekek estére boldog rajcsúrt csaptak és korosztály szerint összeverődve játszottak együtt (kivéve a sportosabb fiúkat, mert ők korosztálytól függetlenül rúgták a labdát vagy ping-pongoltak). Ezért volt szerencsés, hogy a tábor foglalta el szinte az egész panziót, mert így nem zavartunk senkit,

Együtt a csapat Tihanyban

és a szülők sem kellett folyton figyeljék, merre vannak csemetéik. Nagy szabadság volt ez a sok városi gyereknek, de kiválóan viselkedett mindegyik.

A tervekben az örmény kulturális és díszítőművészeti elemek is szerepeltek, pl. az „örmény biblia képekben” kifestőkönyv színezése vagy hacskar kereszt másolás. A legnagyobb sikert a kavicsfestés és a keresztzemes hímzés aratta. Míg a foglalkozás elején páran megkérdezték, hogy ez kötelező feladat-e, mivel ők még sosem fogtak tűt a kezükbe, a foglalkozás végére mindenki lelkesen hímözgetett, és későbbi eseményekre is vitték magukkal hímzésüket, hogy folytassák. Balogh Réka mindenki nevének kezdőbetűjét megtervezte keresztzemes mintaként, kicsit kidíszítve, és így a gyerekek személyre szabott mintákat tudtak hímözni, ami nagymértékben növelte lelkesedésüket és kitartásukat.

A mai világban ritkának számítóan esténként nem mesefilmet néztek, vagy „tableztek”, hanem a társalgóban „estimesét” hallgattak, Jeney Zoltán Balatóniában játszó meseregényét, a Rév Fülöp-öt, melyet Balogh Réka olvasott fel, közben a gyermekek hímöztek vagy színezgettek (és volt, aki sakkozott közben).

A kulturális programnak része volt a dal és a zene is. Szerencsére velünk volt a Labant család, a szülőkkel együtt, így a tábor életének része lett a gitár, a fuvola és

citera is. Lehel (a nagyobbik fiú) nagyon szépen citerázott és énekelt népdalokat. *Labant Csaba* (apuka) megtanulta, majd a táborlakóknak megtanította az erdélyi örmények himnuszának tekintett „*Örmény balladát*”, amelyet *Mártonffy Miklós* szerzett számunkra. Ezt a balladát több alkalommal is elénekelte minden táborlakó, szülő és gyerek egyaránt.

Az időjárás nagyon kegyes volt a csoporthoz, mert két nap kivételével kánikula volt. Az egyik hűvösebb napot utazással, kastély- és múzeumlátogatással, valamint lovasjátékok megtekintésével töltöttük, így ez a nap sem veszett kárba. Meglátogattuk a Keszthelyi kastélymúzeumot és a vadászati kiállítást, valamint a vasútmodell bemutatót. Sümegen látványos lovas tornabemutatót és játékon vettünk részt (a lányok közül páran kaptak is rózsát a szívük hölgyének hódoló lovagoktól). Egy másik nap komppal Tihanyba utaztunk, ahol a tihanyi apátságot, a templomot, altemplomot és kiállítást néztük meg. A kulturális ismeretszerzést séta követte a „skanzen” faluban, amelyhez a fagyaltozás is hozzá tartozott.

A Balaton vize kitűnő volt a napi több órás lubickoláshoz, fürdőzéshez. Voltak, akik a változatosság kedvéért fociztak a strandon lévő pályán. Vonuláskor, utazáskor, fürdéskor a csapatot Amanda néni, Kati néni és László „gardirozta”. Jól működött a kolomp is az étkezések és a foglalkozások kezdetén, amelyet hallva rögtön mindenki elindult a hang irányába.

A búcsúesten tábornóz helyett mécsesekkel teli asztal mellett zajlott a műsor gyermekprodukciókkal, a végén már mobil telefonok fényében. A műsor az alábbiak szerint alakult:

Luca – Ír néptánc

Miriam – Kötél torna bemutató

Lehel&Lél – Kányádi Sándor:Az okos kos

Lehel – „Reménykedjünk Istenben” saját költemény

Lehel – citera előadás: Kossuth Lajos táborában, Esik eső karikára, Huszár gyerek Lél – „Karácsonyi Angyalok” ének

Gréti – „A pozsonyi sétatér” ének

Ármin – „Anyám tyúkjá”

Letti – „Családi barátok” vers és kártyatrükk bemutató

Ezúton is köszönjük a Miniszterelnökségnek, hogy a forrásokat a táborozáshoz biztosította. Köszönjük *Akopján Nikogosz* elnök úrnak és a tábor vezetésének (*dr. Rónaszéki Lászlónak* és *Körmendi Amandának*), hogy rövid idő alatt megszervezték és lebonyolították ezt a gyermektábort, valamint a mindenre kiterjedő figyelmüket. Köszönjük *dr. Issekutz Saroltának* az előadásokat, hogy összeállította a kiállításokat és összefogta az animátorok munkáját.

A gyermektábort menet közben több országos örmény képviselő, köztük az elnök és alelnök, bizottsági elnök is meglátogatta, főleg születésnap ünnepelés okán, hiszen két fontos születésnap is volt, egy 10 éves és egy 75 éves.

Reméljük ez a tábor maradandó emlék lett a gyerekeknek és a felnőtteknek is. Megható volt a gyermekek kitűnő szereplése a táborzáró esten, melynek hangulata is magával ragadó volt. Hiszünk benne, hogy sikerült olyan tábort létrehozni, amely példaértékű és a gyermekek máskor is szívesen vesznek részt benne. Úgy láttuk, hogy olyan barátságok születtek, amik tartósak lesznek, és a gyerekek örömmel fogják várni, hogy találkozhassanak egymással bármely jövőbeli örmény eseményen.

Mindenki úgy búcsúzott, jövőre meg kell ismételni. Mi már várjuk!

Balatonföldvár 2020.08.04.-08.10.

dr. Issekutz Sarolta

Számvetés Koronavírus idején

Több, mint egy év telt el a Közös Örmény Célok Nyilatkozatának meghirdetése óta és majdnem annyi a nemzetiségi választások óta, itt az ideje egy kis visszatekintésnek.

Ezen időszak lehetőségeit a koronavírus járvány jelentősen beszűkítette és sajnos még nem beszélhetünk múlt időről. Legtöbb igazi aktivitásunkról le kellett mondanunk, kivéve egy kiállításmegnyitót, az örmény családi napot és a nyári balatoni gyermektábort.

Ezt az időszakot tehát a lehetőségekhez mérten kell értékelni. Jelen cikkben két témát szeretnék taglalni.

1. Hogyan alakult a Közös Örmény Célok Nyilatkozatának sorsa az elmúlt egy év alatt?
2. Hogyan tudunk megbirkózni azzal a változással, vagy ha tetszik „pálfordulással”, hogy most az eddigi ellenféllel összefogva, együtt, közösen tervezzük a jövőnket? Hogyan működött eddig ez az együttműködés?

A Nyilatkozat sorsa

Mint arról korábban már beszámoltunk, a Közös Örmény Célok Nyilatkozatát két jelölő szervezet megválasztott képviselői írták alá. Az *Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület (EÖGYKE)*, mint a célok meghirdető szervezet és az *Örmény Kulturális és Információs Központ Egyesület (ÖKIKE)* országos és fővárosi jelöltjei, illetve képviselői. Ezért annak „utóéletét” csak így érdemes vizsgálni.

Rövid előzmény és indítás

Tudni kell, hogy a választásokon három jelölőszervezet indult, de egyik sem ért

el abszolút többséget. Az EÖGYKE egy mandátummal kevesebbet kapott az országos és fővárosi listán, ezért koalíciós kényszerhelyzet állott elő mind az országos, mind a főváros vonatkozásában, hogy működni, tevékenykedni lehessen a továbbiakban. A helyi önkormányzatok néhány kivételtől eltekintve homogének, azaz egyetlen jelölőszervezet jelöltjeiből állnak. Az örmény közösség szempontjából kritikus volt az országos testület felállása, hogy a sokéves nehéz helyzetet végre jó működésre cserélhessük. A legtöbb mandátumhoz jutott jelölőszervezet az EÖGYKE-t választotta partnernek, így olyan összefogás, vagy ha tetszik „nagykoalíció” alakult, amelyben az egymás iránt korábban komoly ellentéttel rendelkező jelölőszervezetek képviselőinek együttműködésére van és lesz szükség.

Véleményünk szerint ezen helyzet nagyon pozitív és biztató a teljes örmény közösség szempontjából, hiszen a jövőbeni működés, a hosszútávú tervezhetőség a lényeg. Az új helyzet pozitívumai talán pillanatnyilag sokak számára még nem látszanak.

Mi okozta ezt a változást?

Sok előzménye volt ennek a változásnak, amely közül kettőt emelek ki. Az egyik a EÖGYKE kezdeményezése volt, még a választások előtt, a Közös Örmény Célok Nyilatkozatának kidolgozásával és terjesztésével, amelyben világosan felmutattuk azt az igényt, hogy szűnjék meg az örmény nemzetiségen belül a belső harc, valamint legyen törvényes és jogszerű a működés. Talán e nyilatkozat szelleme, ha lassan is, de beért.

A Közös Örmény Célok Nyilatkozatával részletesen korábbi számunkban már foglalkoztunk, amelynek rövid lényege a nyilatkozat preambulumban van:

Közös Örmény Célok Nyilatkozata

Magyarországon az örmény nemzetiség a történelmi – és egyéb okok miatt – többrétegű, többszínű és többnyelvű. Erre a többrétűségekre úgy kellene tekinteni, mint lehetőségekre, hogy minél alaposabban megismerhessük és megismertethessük kultúránkat és történelmünket, s ne legyen többé alapja a kirekesztésnek, megkülönböztetésnek.

Szükségesnek tartjuk, hogy a Magyarországon őshonos magyarörmények több évszázad alatt kivívott jó híre kerüljön visszaállításra, legyen tisztá és átlátható, választók által követhető pénzügyi gazdálkodás az örmény önkormányzatiságon belül.

A nyilatkozat ez után pontokba rendszerezi a legfontosabb irányelveket és célki-

tűzéseket, amelyek betartásával a korábbi problémák elkerülhetővé válnak.

A másik vélelmezett hatás, hogy a tárgyalások során kiderült, hogy az ÖKIKE nem egyszerűen partnert szeretett volna váltani, hanem működési módot is. A békés egymás mellett élés és a törvényes működés mellett törtek lándzsát, így létrejött az a megállapodás, amelyet közös nyilatkozatban is megjelentettünk.

A nyilatkozat az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület részéről: Tájékoztatjuk az örmény közösséget, hogy 2019 november 5-én megalakult az *Országos Örmény Önkormányzat*. Az alakuló ülésen nagykoalíciós megállapodás jött létre az *Örmény Kulturális és Információs Központ Egyesület* és az *Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület* képviselőcsoportjai között. E megállapodás az EÖGYKE által kidolgozott *Közös Örmény Célok Nyilatkozatában* foglalt elvek mentén jött létre. A képviselők nagy többséggel megválasztották *Akopján Nikogosz* (ÖKIKE) országos elnöknek, *dr. Issekutz Ákost* (EÖGYKE) általános alelnöknek.

dr. Issekutz Sarolta és dr. Issekutz Ákos

Világosító Szent Gergely tiszteletére rendezett szentmise Szamosújváron

Ez a nagykoalíciós megoldás az örmény nemzetiségen belüli több évtizedes belső konfliktusnak vethet véget, mert a felek a békés egymás mellett élés szellemében kívánják folytatni munkájukat. Részletek az EÖGYKE és az ÖKIKE minden képviselője által vállalt nyilatkozat 1., 4. és 8. pontjából (www.magyarormeny.hu):

Az egyes örmény közösségeknek joguk van saját elképzeléseik szerint megélni örmény identitásukat, vallásukat és ápolni hagyományait az anyanyelvűségük szerint, magyar, vagy örmény nyelven. Az egyes örmény gyökerű közösségek és egyének kötelesek békésen egymás mellett élni, nem bántgatják, sértegethetik egymást. Tiszteletben tartják más közösségek múltját, hagyományait, hitéletét, kulturális- és szellemi örökségét és tulajdonát. Minden megválasztott örmény nemzetiségi önkormányzati képviselő legyen minden, az örmény nemzetiséghez tartozó magánszemély, vagy közösség elhivatott képviselője.

A kulcsszavak a koalíció, békés egymás mellett élés, kétnyelvűség, törvényes működés.

Fontos állomása volt a megegyezési folyamatnak, hogy mindkét fél kompromisszumkészzen állt a jövőbeli közös munka

elő. Felhagyva a korábbi ciklusok rossz működési gyakorlatával és meddő vitáival, az ÖKIKE együttműködési ajánlatot tett. Ezt az ajánlatot természetesen bizonyos feltételrendszer mentén elfogadtuk, mert őszintén hisszük, hogy ez az együttműködés mindenkinek és legfőképpen a közösség előnyére fog válni. Az előnyt nemcsak saját közösségünk, hanem a hivatalok és az állami szervezetek is érezni fogják, nem lesz folyton probléma az örményekkel. Meggyőződésem, hogy a nemzetközi kapcsolatainknak is jót tesz az együttműködés, hiszen Örményországnak sem mindegy mit hall a magyar diaszpóráról.

Sok éves, vagy évtizedes meddő vitákat, sehová sem vezető ellenségeskedéseket van lehetőség most lezárni, és ezeket le is kell zárni. Nem tarthatnak örökké azok a viták, hogy melyik örmény az örményebb. Az-e, aki teljesen asszimilálódott magyar, de büszke örmény eredetére, gyökereire és kultúrájára, örökségét így, akár több száz év távlatából éli meg, vagy az-e az örményebb, aki még talán maga is Örményországban született és ha talán közelebről ismeri is a jelenlegi örmény művészetet, kultúrát, de itt él Magyarországon és nagyon távol az örmény hazától igyekszik megélni ősei és saját nemzetiségét. Sehová sem vezető vita ez, ha abból indulunk ki, hogy az az örmény, aki magát annak vallva büszkén őrzi és ápolja bármilyen módon az őseitől rá maradt kulturális örökséget.

Az önkormányzatokban nincsen hierarchia, minden önkormányzat önálló. Az országos önkormányzat csak közvetetten tud hatni a helyi és területi önkormányzatokra. Ez a hatás csak idővel fog jelentkezni, amikor a helyi önkormányzatok látják az új együttműködés pozitívumát, a harcosabb évek után a nyugalmasabb évek építő időszakát.

Hogyan is működik az Országos Örmény Önkormányzatban (OÖÖ) a békés egymás mellett élés, valamint a törvényes működés?

Mint az együttműködési megállapodásban szerepelt, az EÖGYKE a párhuzamos, egymás mellett békés működést szabta feltételként, nem az összeolvadást, de lehetővé tette a közösségek tagjainak átjárását a kulturális és közösségi programokban. Az örmény nemzetiségnek járó állami támogatás elosztási aránya tükrözi a választási eredményeket. Természetesen a megállapodás feltétele volt a törvényes működés helyreállítása is. Ennek szellemében vizsgáljuk a történeteket.

Dr. Rónaszéki László, az Országos Örmény Önkormányzat irodavezetője az alábbiakban foglalta össze az elmúlt néhány hónapot.

„A mínuszról a nullára s mostanra már rendben”

Az Országos Örmény Önkormányzat, annak hivatala s az általa alapított intézmények működése 2018-tól gyakorlatilag tetszhalott állapotban várta a 2019. évi önkormányzati választásokat. Egy láncreakció eredményeképpen ugyanis az önkormányzat közgyűlésének működés-képtelensége s ebből is fakadóan a hivatal működésének megszűnése, a hivatalos állami szervekkel, hatóságokkal való kapcsolattartás hiánya oda vezetett, hogy az önkormányzat teljes, az intézményeket is érintő állami támogatásának folyósítása felfüggesztésre került. Ennek hatására minden ténylegesen tevékenység ellehetetlenült. A választások eredményeként létrejövő új összetételű közgyűlés az előző vezetés – jogilag előírt – munkakör átadásának hiánya miatt hosszabb ideje lezártatlan hatósági és törvényességi vizsgálatokat s teljességgel rendezetlen helyzetet

örökölt, minden dokumentum, irat és hatályos szabályzat átadása nélkül. Az önkormányzat székhelyén ugyanis sajnálatos módon nem volt fellelhető semmilyen aktuális olyan irat, nyilvántartás, amelyek minden jogszerűen működő önkormányzatnál a mindennapi munka alapját kell, hogy képezzék. Messze a teljesség igénye nélkül például a korábbi évek pénzügyi, szerződési, vagy belső működést szabályozó dokumentumait kellett a lehetőségek szerint reprodukálni, illetve új, a hatályos jogszabályoknak megfelelő iratokat elkészíteni. A tényleges helyzet feltárása, a hatósági egyeztetések végig vitele, egy erre a feladatra elkötelezett, a közös cél érdekében összefogó közgyűlés kitarító munkájának eredményeképpen vált lehetővé. Az állami támogatói okiratok 2020. évi kiadása s ez alapján a magyarországi örménység képviselőiben és érdekében előttünk álló feladatok elvégzése egy több hónapos, kemény munka alapján vált lehetségessé. Minderre 2020 tavaszára kerülhetett sor, amikor a Magyarországot is sújtó egészségügyi helyzetre tekintettel, még két hónap kényszerű korlátozás letelte után kezdődhetett meg az igazi építő munka.

Az új OÖÖ határozatot hozott az *Erdélyi Örmény Kulturális Központ* (EÖKK) megalapítására, amelyet a hatóságok jóváhagytak és bejegyezték 2020. május 15-én, mint második örmény kulturális intézményt, amelynek 2020. évi működésére 15 millió forintot biztosítottak az OÖÖ-nek megítélt kulturális célú költségvetésből. Az EÖKK intézménnyel kapcsolatos döntéseket az EÖGYKE országos képviselői ehhez a szükséges támogatást. Az intézmény vezetőjének megválasztották *dr. Czárán István* ügyvédet (részletes beszámoló az intézményről, munkájáról és terveiről e számban máshol). Ezen évben az

új intézmény költségvetését az OÖÖ saját keretéből biztosítja, a következő években pedig várhatóan már saját támogatási szerződéssel, pluszként fog megjelenni az állami támogatás összege.

Az EÖKK olyan feladatokat tűzött ki maga elé, amelyeket az egyes kerületek saját forrásból nem tudnak megvalósítani, valamint nem helyi irányítottságúak, hanem a teljes hazai erdélyi örménység érdekeit szolgálják. Célja semmiképpen sem az örmény önkormányzatok kezéből kivenni a kulturális élet irányítását, vagy az önállóságot, hanem olyan területeken szeretne közös együttműködésben dolgozni az önkormányzatokkal, az örmény családokkal, az örmény személyekkel, amelyre egyrészt nincs lehetőségük, anyagi vagy egyéb erőforrásuk, vagy túlmutat az önálló, külön-külön működés keretein. Az EÖKK eddig lényegében láthatatlan volt, bár már megalakulása előtt, szinte a karantén időszak kezdete óta, több hónapja dolgoznak az előkészítésen. Szeptemberben lépnek a színre, többek között állandó és folyamatos internetes jelenléttel.

A *Közös Örmény Célok Nyilatkozatát* minden EÖGYKE és ÖKIKE képviselő magára kötelező érvénnyel aláírta, és a közös működésben remélhetően minden testületben, legyen az országos, fővárosi vagy helyi hatáskörű örmény önkormányzati szervezet, az elfogadott irányelvek tudnak és fognak érvényesülni belátható időn belül.

A változásról

Közismert, hogy az elmúlt 20 év alatt meghatározó volt az *Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület* cselekedeteiben és kommunikációjában az, hogy az „örmény-örmények” azok az ellenfelek, akik elveszik a „magyarörmények” pénzt, kitagadják az örmény nemzetiségből a már magyarul beszélő, örmény gyöke-

rűket, stb. Elég átfutni a Füzetek tartalomjegyzékeit, majdnem minden számban van ilyen problémával foglalkozó cikk, különösen a választások környékén. Ezek után sokan joggal tehetik fel a kérdést, hogy mi ez a „pálfordulás”. Letért-e az EÖGYKE a helyes útról? Hogyan állhatott össze ezekkel? Hogy bízhat bennük? Ennyit ér az erdélyi örménység becsülete? Vagy az eddigi „harok” erre voltak jók? Ilyen és ehhez hasonló kérdésekkel találkoztam nap mint nap. Nem is beszélve a tekintetekből sugárzó, ki nem mondott kérdésekről.

Be kell vallanom, nagyon sok fejtörést és álmatlan éjszakát okozott ennek a döntésnek – az összefogásnak – az előkészítése. Ebben a folyamatban végig segítséget nyújtott a családom is. Nagyon sok jel mutatott és mutat arra, hogy a sok éve tartó, folytonos belharcot be kell fejezni, mert rámeleg a közösség, rámeleg annak a 25 évnek minden eredménye és értéke, melyért az erdélyi örmény közösséggel dolgoztunk. Már a választás előtt érkezett olyan megkeresés az erdélyi örmények részéről, hogy már magának a választásnak sem szabad nekimenni előzetes megállapodás nélkül. A többi örmény szervezettel való előzetes megállapodást, a lapok előre leosztását nem vállaltam és nem vállalhattam, nemcsak azért mert egy választás előtt ilyent

Huszár csákó készítés a gyerektáborban

taktikai hiba lett volna tenni, hanem mert ahogyan minden választás előtt, most is igyekeztünk minden követ megmozgatni azért, hogy minden erdélyi örmény gyökerű ember, akivel csak kapcsolatunk van, felvetesse magát a választói névjegyzékbe és el is menjen szavazni az EÖGYKE jelöltjeire, hiszen a maximális részvétel és szavazat egy csapásra megoldotta volna az összes problémát. A helyzet másként alakult, a dilemmát a Jóisten megoldotta, nem adott senkinek abszolút többséget és ezzel kényszerítő erő lett a megállapodás, a kompromisszum tető alá hozása. Talán abban is az Ő keze volt, hogy döntést hoztunk, fiatalítani fogunk az országos képviselők körében és egy új generációval rukkolunk elő. Ez akkor sokaknak nem tetszett, hogy a régi, megbízható képviselőket szinte ismeretlenekre váltjuk. A cél az volt, hogy egy új, fiatalabb generáció erejét és tenni akarását állítsuk pályára a hazai örménység hosszabb távú érdekében. Ez a cél összefüggött azzal a gondolattal, hogy sok év után az örmény közösségek tagjai a harcot talán a békés építés idejére váltanak és a megszerzett kulturális örökséget valóban örökségként használnák, annak átörökítésével a jövőt szeretnék szolgálni. A terv akkor is az volt, hogy a megszerzhető abszolút többséggel nem élünk vissza, a többséggel törvényesen élve biztosítani fogjuk a békés működést. Sajnos ez a vágy mégsem működött a választókban. Vajon az emberek miért nem voltak érdekeltek abban, hogy békesség és nyugalom legyen az örmény közösségen belül, miért nem vették a fáradságot, hogy regisztráljanak és szavazzanak, attól függetlenül, hogy melyik oldalon állnak. Az eredmény ismeretében a helyzet úgy állt, hogy a következő öt évet megint csendben, mellőzöttek fogjuk átvezetni. A fiatalok azt sugalmazták, hogy

váltani, változni kell akkor is, ha számszakilag veszítettünk. Meg kell próbálni megállapodni, hiszen lehet, hogy ezen múlik a jövőnk. A fiatalabb generáció egy mindenbe belefásult, egymással mereven ellenségeskedő közegben nem tud tanulni, nem tudja átvenni a múlt örökségét és a sok év alatt kibányászott, felgyűjtött értékeket, és valljuk be nem is biztos, hogy akarja. A fiatalok munkájuk mellett, ahol nyilván szükség szerint megvívják mindennapi harcaikat, még megmaradó energiájukat családjukon, gyermekeiken kívül akarják a mi közösségünknek adni és ehhez az akarathoz békés, építő, összegző időszakra van szükség. Mindemellert ez nemcsak a fiatalabbakról, a megszólítandó korosztályokól szól, hanem arról is, mi, öregek is megbecsüljük-e mindazt, amit tettünk az utóbbi huszonöt évben azzal, hogy igenis át akarjuk adni további megőrzésre és gazdagításra, bővítésre, megbecsüljük-e a saját munkánkat és ezzel saját magunkat is. Ezt az üzenetet és feladatot vettem, de be kell vallanom, az ez utáni időszak volt az igazán nehéz, hiszen nem sok támogatást kaptam ehhez a munkához. Meg kell állapodni. De kivel? Ha már meg kell állapodni, akkor én arra törekedtem, hogy hármasmegállapodás jöjjön létre, mert az tényleg megnyugvást jelentett volna. Ez sajnos nem sikerült a két másik örmény szervezet közötti mély ellentétek miatt.

Ekkor jött *Akopján Nikogosz*, aki teljes váltást és változást ígért és ehhez kérte a mi együttműködésünket, támogatásunkat. Teljes változást az irodái és adminisztrációs működésben, a közösségi és kulturális életben. Mint mondta tudják, hogy az erdélyi magyarörmények nélkül nem megy. Ígéretet tett a teljes törvényességre, amelynek biztosítéka az, hogy bár az elnököt ők adták, az elnökhelyettest mi ad-

Koszorúzás a Duna-parton

juk, akinek az elnökkel együttes, közös, aláírási jogosultsága lesz. Elfogadták, hogy a jogi tisztaság érdekében a jogi bizottságot a mi jogásznunk vezesse és még egy jogásznunk kerüljön e bizottságba. Ezek a feltételek arra hatottak, hogy a megállapodást meg kell kötni.

Be kell vallanom e megállapodást úgy éltem meg, tartalmában, mint teljes győzelmet. A választási kudarc után ennél jobb megoldást elképzelni sem tudtam. Céljainkat a korábbi ellenfél magáévá tette és most a közreműködésével együttesen valósíthatjuk meg azokat. Természetesen nagy adag bizalom is kellett, a receptben ez is benne van, de anélkül nem megy.

Most, közel egy évvel a megállapodás után, a koronavírusos helyzet ellenére hiszem, hogy a döntés jó volt, új lehetőségeket nyitott az örmény közösségnek egymás mellett és együttesen is, amely meghozhatja a hazai örménység jóhírét is. Rá kellett jönni, hogy ez az elkövetkező ciklus arról fog szólni, hogy lesz-e egyáltalán jövője a magyarörménységnek, mivel az öregek sem élnek örökké. Jövő csak akkor lesz, ha változtatni tudunk magunkon, céljainkon, örmény aktivitásunkon és a fiatalokat meg tudjuk szólítani. Ők pedig egészen más világban élnek.

Eszembe jut dr. Sasvári László egy mondata, amelyet 22-23 évvel ezelőtt

mondott egy klubdélutánon. Sarolta az „örménykedésnek” vége. A klubban és a konferenciákon már mindent elmondunk az örmény történelemről, a hitéletéről. Kiállításokon bemutattuk Örményországot, az erdélyi örmény városokat, az örmény művészetet, stb. Nincs ötletem mit fogunk mondani a következő évben. És lám eltelt 22-23 év és azóta is van minden hónapra program, van kiállítás, van családfa kutatás, van könyvkiadás, stb. Hiszek benne, hogy a jövőben is lesz „örménykedés”, de biztosan más formában és módon. Ezt kell megtalálniuk a fiataloknak. Segítségül rendelkezésükre áll majd az EÖGYKE www.magyarormenytudastar.hu anyaga.

A megállapodásnak, „kiegyezésnek” nyilván vannak ellenzői is, nemcsak támogatói. Gondoljunk arra, hogy egy nyugalmasabb időszakban, nyugalmasan összegezhettünk, és megpróbálhatunk valami újat, valami mindannyiunk számára előremutatót létrehozni.

Írásomat egy előremutató tapasztalattal zárom. Pár hete jöttem haza az OÖÖ által szervezett balatoni gyermek táborból, amelynek tematikáját és foglalkoztatását az EÖGYKE szervezte. A táborban önfeláldan együtt fürdött, ragasztott, színezt, festett, játszott, hintázt, nevetett az *Issekutz*, a *Czárán*, *Avanesián*, *Peltekián*, stb. családok leszármazottjai és egyiket sem érdekelt egyetlen pillanatig sem, hogy ki az örmény-örmény és ki a magyar-örmény. Ki származik Erdélyből, Szíriából, stb. Ők egyszerűen jól érezték magukat, fogékony lélekkel hallgattak előadásokat a 48/49-es forradalomról és szabadságharcról vagy az örmények történelméről, az ARARAT-ról, stb. Ők a jövő és rájuk kell gondolni.

Az ő érdekükben meg kellett egyezni és erre gondoljon mindenki, aki egyelőre még bizalmatlanul tekint a jövőbe.

Fabók Dávid

Bemutatkozik az EÖKK

Gyermekkoromban, a szocializmus éveiben sok állami cégnek, gyárnak, volt reklámja. Mivel általában hiánygazdaságban éltünk, úgy tűnt nincs szükség ilyesmire hazánkban és mégis virágzott a reklámpar. Ezek a hirdetések a mostani reklám világból visszatekintve kicsit sárgábbak, kicsit savanyúbbak is, de nemcsak, hogy a mieink voltak, hanem néhány esetben kifejezetten ötletesre sikeredtek és egyszerűségükben valódi mondanivalót is hordoztak. Ilyen volt például az Amfóra Üvegipari Vállalat reklámja, amely gyár étkészletet, poharat, vázát és más üveg termékeket gyártott. Az ő reklámjuk így hangzott: „Tartalomhoz a forma - Amfóra”. A nyelvi ötletességen túlmutat ez a rím, bár a magyar nyelv nagyszerű játékoságára is rácsodálkozhatunk benne. Túlmutat, hiszen egy fontos dologra hívja fel a figyelmet. A jó, a szép tartalom önmagában nagyszerű, de a megfelelő formát, ha megtaláljuk hozzá, úgy lehet igazán teljessé, még nagyobb hatásúvá.

Amikor az *Országos Örmény Önkormányzat* alapításával, rengeteg előkészítő munka és a korábbi időszakok adminisztrációs, törvényességi hiányosságainak

rendbetétele után, a Magyar Állam jóváhagyásával létrejöhett az Erdélyi Örmény Kulturális Központ (EÖKK), már régóta beszélgettünk, ötleteltünk róla néhányan, hogy mi lenne a célja, feladata, tevékenysége egy olyan intézménynek, amelynek megvalósulására régóta vártunk. A beszélgetések közben megfogalmazódott az EÖKK missziója, amely a legfontosabb alapvetéseket tartalmazza:

„Összegyűjteni, dokumentálni és a mai igényeknek megfelelő, rendszerezett formában bemutatni mindazt az értéket, amely az elmúlt több, mint huszonöt év munkája alapján összegyűlt az erdélyi örmény kulturális területen.

Gyarapítani, bővíteni ezen értékek körét és számát, lehetővé tenni az erdélyi örmény témájú kutatást a kultúra különböző területein.

Gyűjteni a családtörténeteket és ezen kulturális értékekkel összekapcsolva kutathatóan létrehozni a magyarörmények minél teljesebb történetét a történelmi és a mai Magyarországon.

Tudományos módszertannal vizsgálni, megtalálni és rávilágítani azokra a pontokra, amelyek a magyarörmény

családok életét, életútját meghatározóvá teszik.

Bemutatni a magyarörmények sok száz éve, üldöztetésben, elnyomásban is megtartott katolikus elkötelezettségét és az ezen alapuló értékeket, családban, közéletben.

Megszólítani és identitásában megerősíteni az erdélyi örmény gyökerű családokat, személyeket, a különböző korosztályokban.

Teret és lehetőséget adni az erdélyi örmény gyökerű családoknak, személyeknek a találkozásra, a személyes és kulturális kapcsolatok megélésére. Bemutatni a művészet, a tudomány, a kultúra különböző területein tevékenykedő erdélyi örmény gyökerű személyeket.”

Ezt a küldetést, vagy ha tetszik téma halmazt két nézőpontból érdemes megközelíteni, mi is így tettünk. A két nézőpont a tartalom és a forma.

A tartalom

Bátran kimondhatjuk, hogy ami az erdélyi örmény gyökerű magyarokról kulturális, művészeti, tudományos vonalon felgyűjtendő volt, azt az elmúlt huszonöt évben az EÖGYKE szervezésével vagy önálló, igen komoly elkötelezettséggel szinte teljeskörűen felgyűjtötték a közösség tagjai. Azért használom a felgyűjtés kifejezést, mert ahogyan Bartókék annak idején az utolsó órákban gyűjtötték fel a hatalmas és nagyszerű magyar népdalkincset az erdélyi és egyéb „adatközlőktől”, mielőtt az végleg elveszett volna (ezt fejezi ki a 24. óra népdalgyűjtemény projekt neve is), úgy sok esetben, családokkal, személyekkel, információkkal, adatokkal kapcsolatban ugyanígy az utolsó pillanatban tudott az örmény gyökerű közösség mindazon kincsekkel gazdagodni, melyek egy-egy

„adatközlő” vagy öreg családtag, örmény származású pap, stb. meghallgatásával, kérdésével, még az ő halála előtt megmaradó értéké válhattak. Létezik tehát egy hatalmas tudáshalmaz, ami ezen időszak alatt összegyűlt és többféle publikációban, a Füzetekben, a megjelent könyvekben, illetve előadásokon elhangzóvá közzé lett téve. Azon nem túl nagyszámú közönség elé került elsősorban, akiket érdekelt annyira bármely téma, hogy részt vegyenek ezeken az eseményeken, vagy kezükbe vegyék az írott anyagokat.

További tartalmi lehetőség, hogy mindközben felnőtt egy nemzedék az örmény gyökerű magyarok között, akiknek a körében szintén nagyon értékes embereket találunk, művészeket, tudósokat, vagy csak egyszerűen embereket, családokat, akiknek az örménységgel való kapcsolata, identitás tudata, családi legendáriuma még további kincseket rejt.

A tartalom még egy szegmensét szeretném kiemelni, mégpedig egy tudományos nézőpontot. Ameddig még köztünk vannak akár három, négy generációig is örmény gyökerű családok, addig komoly, tudományos protokollok alapján létrehozott és felépített orvosi és szociológiai kutatással, mélyinterjúkkal egy olyan képet kaphatunk ezen nemzetiségnek az életéről, viszonyairól, társadalomban elfoglalt helyéről és még megannyi témáról, ami egyrészt óriási lehetőség családjaink életének, egészségének megértésében, de egyedülálló kutatás is a maga nemében, amely a modern tudományos módszertan alapján immár egy békés, és komoly témában helyezi újra a térkép közepére a magyarországi örménységet.

A forma

Minden beszélgetésben, melyet a Központtól folytattunk fontos téma volt, hogy

mindazt a tudásanyagot, melyet tartalomként, kincsként a magunkénak tudhatunk, milyen formában dolgozhatnánk úgy fel, hogy egyrészt a mai modern megjelenési formáknak köszönhetően a könyv és folyóirat formánál, vagy az egyszer elhangzó előadásoknál élőbb módon, tulajdonképpen állandóan szem előtt lévő módon tárjuk elő, és különösen fontos, hogy ezen modern megjelenési formákkal megpróbáljuk elérni azon fiatalabb korosztályokat, akik az alapvető, hagyományos publikációs formákra nem vevők, vagy nem kíváncsiak. Ez természetesen nem feltétlenül pejoratív megfogalmazás. Nem feltétlenül az érdeklődés hiányáról van, vagy lehet itt szó, hanem például az időhiányról. Az éppen életkezdő fiatalokról, akik napi csatáikban egzisztenciát építenek éppen, a kisgyermekes családokról, akiknél a nap szinte minden perce be van osztva, sokszor csak nagyon rövid időket hagyva az irodalmi, vagy egyéb kulturális érdeklődés, az ilyesfajta ismeretigény kielégítésére, vagy azokról a kevésbé idősekről, akik már a kirepülőfélben lévő gyermekeiket látják és talán éppen hirtelen szabad idő milliemosokká válnak és esetleg megérinthetők saját gyökereik felismerésével, vagy csak érdekes tudásanyaggal, amely egy ősi, érdekes és nagyon gazdag történelmű nemzethez, nemzetiséghez kapcsolódik. Nem elfelejtve, hogy ez a korosztály, kirepülőben lévő, vagy már kirepült gyermekeinek, unokáinak tudhat felmutatni az ifjú korosztály által ismert és elfogadott formákban valódi tartalmakat, értékeket.

Mindegyik csoportra igaz, hogy a maradék idejében, vagy rögtön az első lehetőségre nem fog hosszú értekezéseket, vagy azonnal teljes könyveket letölteni, fogyasztani egy témában, egy szűk szegmensben elolvasni, értelmezni, feldol-

gozni. Véleményünk és terveink alapján viszont elérhető és megszólíthatók egy-egy érdekes tudás morzsával, egy-egy mesélő fényképpel, vagy egy izgalmasnak ígérkező rövid filmanyaggal és még ezernyi más könnyedebb ötlettel, aprósággal. Azután pedig, ha az érdeklődést sikerült egyszer, többször felkelteni egy-egy jelentőségteljes pillanatra, akkor talán közelebb tudjuk húzni őket a közösséghez, ahhoz a kincshez, amit mi már majdnem jól ismerünk. Mert hát nekünk is fontos az ismétlés, az újabb formában való információ és tudás fogyasztás, új nézőpontok megismerése, a látvány, a színek és a betűk újabb, akár szemünk állapotához jobban igazítható kialakítása.

Mindezek alapján abban gondolkodtunk, hogy a mára már szinte mindenki, az idősebb korosztály által is napi rendszerességgel használt internetet sokkal komolyabban állítjuk a szolgálatunkba, mint eddig. Mind tartalmában, mind látványában szeretnénk egy tulajdonképpen élő, folyamatosan bővülni tudó olyan magazint a közösség és a külső érdeklődők számítógépébe, telefonjába, tabletjébe adni, amely színes, ellentétben a Füzetek lehetőségeivel, nincsen terjedelmében korlátozva, azonnal tud reagálni a történésekre, többféle rovatot, apró ötletet tud elénk varázsolni, akár egy teljes családfa kép is pásztázható rajta, annyi képet tud a szövegekhez adni, amennyit szeretnénk, nem csak annyit amit az oldal, vagy a hasáb, vagy a megpályázott pénzüsszeg enged.

Lehetőséget teremtünk ezzel önálló projektek felnövekedésére is, mint például egy örmény fénykép tár, vagy az örmény gasztró projekt.

Ezt a magazint tulajdonképpen egy internetes portálként lehet elképzelni, ahol a fentiek megvalósulhatnak sokunk közös

írói, fotós, főzős, emlékezős, családfakutatós, utazós, stb. munkájával. Ez a portál a www.eokk.hu oldalon érhető el és magának a Központnak az alapvető működési területe.

Természetesen a mai közösségi média világ legjellemzőbb fórumait is beágyaztuk a tervekbe, így akár a portálról átkattintva elérhetjük az EÖKK video csatornáját a **Youtube**-on, az igen népszerű **Instagram**on is hivatalos megjelenésünk van immár, valamint természetesen a **Facebook**on is otthonra talált Erdélyi Örmény Kulturális Központ. Szeretnénk az információkat, cikkeket, tartalmakat mindenkinek, a számára legkedveltebb, legkönnyebben elérhető és fogyasztható fórumon elérhetővé tenni. Ezen kívül egy modern hírlevél rendszert állítunk fel a rendszeres színvonalas híradás érdekében.

Szeretnénk mindenkit bátorítani arra, hogy ha rovat ötlete, cikk ötlete, akár saját cikke volna, amit szívesen megjelentetne, megírna, vagy csak ötletet, információt osztana meg velünk akár az írásos, akár a film témában, az az info@eokk.hu címre bátran írjon.

Az elektronikus felületek mellett természetesen a könyvek kiadását továbbra is fontosnak gondoljuk és tervezzük, támogatjuk is, sőt forrást is igyekszünk találni hozzá. A Füzetek is meg fognak maradni addig, amíg azt a közösség fontosnak és támogatandónak tartja a jelenlegi formában.

Az EÖKK és az EÖGYKE összefüggésében felmerül a kérdés, hogy milyen feladat megosztás lesz a két szervezet között a jövőben. Az *Erdélyi Örmény Kulturális Központ* (EÖKK) sikeres létrehozásával az *Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület* (EÖGYKE) megmarad a hazai magyarörménységet Magyarországon és külföldön képviselő és választási jelölő szervezetének és mint ilyen támogatja az

általa indított képviselők munkáját. Az EÖGYKE továbbra is üzemeltetni kívánja a *Fővárosi Örmény Klubot*, megtartja az *Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek* kiadását – ameddig igény lesz rá. Megtartja a www.magyarormenytudastar.hu és a www.magyarormeny.hu honlapok tulajdonjogát, amelyek üzemeltetésével az EÖKK-t kívánja megbízni.

Az EÖGYKE a jövőben a tudományos, kutató, családtörténeti gyűjtési és dokumentáló, feldolgozó, közösség és kultúra szervezési, oktató munkákat az EÖKK-re bízta, amelyhez segédeszközként átadja az örmény-magyarörmény kultúrát megjelenítő könyvtárállományát és rendelkezésre bocsátja az összegyűjtött anyagokat.

A Központ négy lába és az induló csapat

A Központ az első fél évében még nem kapott külön, saját támogatást az Államtól, így az *Országos Örmény Önkormányzat* által nyújtott anyagi lehetőségek alapján indult el a működésünk. Természetesen nagyon fontos volna, hogy egy saját, fizikai Központunk is legyen, amely közösségi térként, könyvtárként, kiállító teremként, találkozási pontként is funkcionál.

Azt reméljük, hogy az új, törvényesen és komolyan együttműködő Országos Önkormányzat támogatásával és az EÖKK idei kiépülésével és tartalmi fejlődésével olyan békés, építő folyamatot tudunk az Állam számára is felmutatni, amely a következő évre már alapja lesz az Állam részéről annak, hogy komolyabb saját költségvetéssel támogassa meg a Központ működését és így előbb-utóbb a fizikai intézmény is létrejöhet majd.

A jelenlegi, virtuálisan működő Központ négy alapvető lába, vagy pillére az **Internetes portál**, mely a tudásanyagokat dolgozza fel és mutatja be, informálja a közösséget és a közösségi médiát kezeli. Ennek felelőse és működtetője én vagyok. A másik fontos **dokumentációs** pillér, a filmes vonal, amely egyszerre dokumentálja a jelen eseményeit, a rendezvényeket, előadásokat, interjúkat és feldolgozza a korábbi idők, itt-ott nem teljesen tökéletes film anyagait is. A jelenlegi, vírusos, járványos időszakra készülve, akár internetes élő közvetítések elkészítésére is képesek vagyunk immár, ha a helyzet úgy kívánná. Ezt a lábat vagy pillért **Dávid Márton** viszi. A harmadik láb a **programok, közösségi események** szervezéséért felelős vonal, hiszen reméljük, hogy nem tart örökké az elzártág. Ebben **Várady Mária** van segítségünkre, aki tervezi, szervezi és koordinálja a programokat. A negyedik láb pedig a **tudományos kutatási projekt**, amelynek vezetője **dr. Issekutz Ákos** és felesége, **dr. Hun Eszter**. Ezek a lábak

nem lehetnének meg **Balogh Réka** nélkül, aki a **vizuális történetmesélésben**, a grafikák és fotók világában van leginkább otthon és minden területen segít láthatóvá tenni a sokszor láthatatlant, a tudást, a kincseket. Az ő gyermeke az **Örmény Arcok** projekt is. Róla és a projektről külön cikkben olvashatnak.

Amint a fentiekből kiderült, egy az eddigiektől igencsak eltérő módszerű és nézőpontú ismeretterjesztést, tudásanyag használatot igyekszünk létrehozni az **Erdélyi Örmény Kulturális Központtal**. Nyilván a munka nem lesz teljes egyik napról a másikra. Lépésről lépésre haladunk, ahogy időnk és forrásaink engedik. A lényeg, hogy folyamatosan bővülünk és igyekszünk mind teljesebb munkát végezni.

Ehhez kérjük mindenki jószándékú segítségét, forduljanak, forduljatok hozzánk bizalommal. Az ötleteket, leginkább, ha megvalósítási kedv is van hozzá, szívesen fogadjuk, és a forrásokat is megtaláljuk hozzá. Az info@eokk.hu e-mail címen állunk rendelkezésre. Ha csak egy családi történet, egy régi fénykép, egy szép régi dokumentum jut el hozzánk mindenkitől, amit közreadhatunk, már sokat tettünk érteink megőrzéséért és továbbadásáért.

Amennyiben a járvány helyzet engedi és az idej **Tarka Nap** megrendezésre tud kerülni, szeretnénk a Központtal kapcsolatban egy kerekasztal beszélgetést tartani, ahol személyesen is tudunk egymástól kérdezni, válaszolni, ötletelni. Mindenkit várunk szeretettel.

dr. Issekutz Ákos

Örmény Genetikai Projekt

Mint az újonnan alakult *Országos Örmény Önkormányzat* alelnöke, többször is feltettem magamban a kérdést, mi lehet velem a sors célja, az örmény származásom és tanult szakmám, az orvoslás, hogyan kapcsolódik össze. Ehhez először felidéztek pár momentumot életemből.

Először, az időben jó messzire visszarepülve, hallom nagyszüleim kedves hangját gyermekkoromból, ahogy lelkesen mesélik örmény származásunkat. Az őseink, mondják – az évtizedek távlatából –, közel 800 évvel ezelőtt eljöttek a gyönyörű, ezertornyú Ani városából, hogy hosszú vándorlás során, a Krím félszigeten, Galicián és Podólián keresztül, Moldván át, a XVII. században egységes örmény

népcsoportként Erdélybe vándoroljanak, majd ott telepedjenek le. Mária Terézia uralkodása alatt gyökeresedtek meg Erdélyben, kaptak nemesi előjogokat. Az írásos emlékek is innentől datálódhatnak. Nem egyedül tették meg ezt a hosszú, fáradságos utat Őseink, hanem közel 300 család közösen vándorolt az évszázadok folyamán és mindeközben szoros diaszpórában őrizték meg szokásainkat identitásunkat és kereszténységünket.

A következő emlékkép azon beszélgetőpartnereim gyanakvó arca, mikor is – látom magam előtt tisztán – az egyetemen, az orvosi praxisban, a társasági beszélgetések során a reakciót arra az egyszerű kérdésre, hogy milyen származású név is ez az Issekutz? És én ekkor büszkén válaszolok nekik, hogy örmény. És lelkesen mesélem tovább az ezerszer hallott történetet, a mi családunk 800 évvel ezelőtt... Csodálkozás? Meglepetés? De leginkább hitetlenség, talán kicsi sajnálkozás, egy csipet bizalmatlansággal vegyülve. Igen? Hallom a hangsúlyt kissé hitetlenkedve. Tényleg? Aztán a bizalmatlanul feltett kérdések, szóval 800 éve? És te beszélsz örményül? Honnan tudjátok ti ezt ilyen biztosan? Mi a bizonyíték rá?

Hát mi így tartjuk, vagy ezt mesélték a nagyszüleim adódik a kézenfekvő válasz.

De hogy mi is az igazság?

És itt kapcsolódik a szakmám, az orvostudomány a képbe. A bizonyítékokon alapuló orvoslás igénye! De hol is van a bizonyíték? Hát mindgyükünkben! Itt, a vérünkben, a genetikai állományunkban, döbbenek rá az evidens válaszra.

A tudományos irodalmat áttekintve világossá válik számomra a kézenfekvő megoldás, hogy az örmény genetikai állomány egy jól elkülöníthető és körülírható megjelenési forma, úgynevezett haplotípus-fenomén, mely a bronzkori embertől egyenes ágon eredeztethető.

Aki a tudományos kutatás részletei iránt behatóbban érdeklődik, ajánlom az alábbi linket: nature.com/articles/ejhg2015206

Ebben a tekintetben több nemzetközi és örmény kutatás is számolt be kiváló eredményekről. Az eredményeken túl a genetikai állománynak az összehasonlítására több adatbázis is áll a rendelkezésünkre, melyekkel felvéve a kapcsolatot rengeteg nélkülözhetetlen információhoz juthatunk. Megtudhatjuk például, hogy az ősi Örményország mely területéről származik az a genetikai minta melyet vizsgálunk, amely nagy segítségünkre lehet a geográfiai beazonosításhoz származásunknál.

És akkor néhány gondolat a megvalósítandó projektről.

Az irodalmi adatok összegyűjtésével megterveztük a vizsgálatot. A tudományos kutatást, azaz az **Örmény Genetikai Projektet** az Országos Onkológiai intézet Genetikai Laboratóriumával karöltve az *Országos Örmény Önkormányzat* támogatásával tervezzük megvalósítani. Az együttműködésre való szándéknyilatkozatot a két intézmény között kinyilvánítottuk, és első lépésként úgynevezett pilot vizsgálatot végeztünk. A *Szongott* család három generációjából megtörtént a mintavételezés, mely egy egyszerű vérvételt jelentett. Az anyag feldolgozása jelenleg is zajlik, mely során reményeink szerint alátámasztást nyer az a tény, hogy a tudományos cikkben közölt feldolgozási metodika közösségünkre is alkalmazható.

Amennyiben bebizonyosodik az örmény származás, úgy a teljes közösségre kiterjesztjük a vizsgálatot. Természetesen önkéntes jelentkezés alapján tervezzük a projektet lebonyolítani, melynek anyagi fedezetét az önkormányzat állja.

Egy ilyen nagyszabású, teljes közösséget felölelő tudományos kutatás során további fontos célokat is meg kívánunk valósítani.

Történetileg nagyon nehezen értelmezhető, hogy egy több száz (vagy akár több ezer fős) közösség elindul egy idegen hatalmak által feldúlt fővárosból és több száz éves vándorlás után megmaradva egységes közösségként letelepszik Erdélyben. A tervezett DNS vizsgálat nemcsak az erdélyi örmény közösség története szempontjából fontos, hanem jelentős nemzetközi visszhangot is kiválthat. Az armenológiai kutatásokat régóta foglalkoztatja a kelet-európai örmény közösség eredete, tehát a vizsgálatok eredményessége esetén mind a lengyelországi, mind a krími, mind a balkáni örmény közösségek történetéhez kerülhetünk közelebb és választ kaphatunk számos eddig csak legenda-szerűen létező kérdésre, illetve az ezen örmény közösségek közötti rokonságra is.

Fontos kérdésként szerepel, hogy választ kapjunk egy ilyen zárt diaszpórában megjelenő genetikai eredetű betegségekre is. Daganatos és ritka betegségek szempontjából egyértelműen bizonyított tény, hogy a szoros és zárt közösségekben megszokozódnak a kóros állapotok.

Továbbá a genetikai vizsgálattal párhuzamosan tervezzük az adatgyűjtés részeként szociogram, genoszociogram felvételét is, melynek során különböző színes családi mintázatok rajzolódhatnak ki. A projekt ezen felét feleségem, dr. Hun Eszter végezné el és elemezné a válaszokat.

Feltételezésünk és reményeink szerint vizsgálatunk során individuális alapon a résztvevő személyek választ kapnak önkéntesen arra a kérdésre, hogy milyen etnikai származásúak, különösképpen az örmény eredetre vonatkozóan. Nem utolsósorban térítésmentesen megkapják azt a felbecsülhetetlen értékű információt, hogy milyen genetikai betegség kockázatát hordozzák magukban. Azt hiszem nem

kell bővebben magyaráznom, hogy veszélyekkel terhelt életünkben ez az információ az egyik legnagyobb kincs, melynek ismerete hozzásegíthet mindenkit a lehető legegészségesebb életvitelhez.

Ezúton biztatok mindenkit, hogy ismerjük meg magunkat, egymást, származásunkat és segítségünk helyre tenni a hiányzó elemeket ebben az izgalmas történelmi, emocionális, egészségügyi kirakójátékban!

Dájbukát Borbély László

A sárgabarack

A sárgabarack évezredek óta velünk van. Ebből a földből nőtt ki, melyből mi is. Együtt élünk, jelen van a mindennapjainkban. Belőle készülnek nemzeti hangszereink, a duduk és a blul. Hegyeinken a juhászok rajtuk keresztül fújják édes-keserves nótáikat, enyhítik az otthonmaradt kedveseik iránt érzett vágyukat. De örömteli pillanatainkban sem feledkezünk meg szeretett

sárgabarackfánkából készült furulyáinkról, ők szólnak, mikor fiatal pár kel egybe, velük köszöntjük a Napot először meglátó gyerekeinket is.

A történelem színpadáról rég leköszönt szomszédaink is jól ismerték meghitt kapcsolatunkat evvel a Nap színével ragyogó gyümölcscsel, az akkádok 5000 évvel ezelőtt „ármánu”-nak nevezték a sárgabarackot, vagyis örménynek. Az arameusok „kházurá árménájá”-nak, az arabok „thufáh ál ármáni”-nak hívták, mely azt jelenti, hogy örmény alma. Az i.e. I. században *Lucullus* római hadvezér - hazatérve *Nagy Tigrán* királyunk ellen viselt háborújából - barackcsemetéket vitt magával Rómába, melyet örmény szilvának neveztek, ezért az egyik latin neve mai napig a *Prunus armeniaca*. Csak a XVIII. század nagy természettudósa, *Jean-Baptiste Lamarck* állapította meg, hogy a sárgabarack nem tartozik a szilvafajták közé, hanem egy teljesen egyedi gyümölcs, ezért átnevezte *Armeniaca vulgaris*-nak.

Ez a Nap sugarait magában őrző gyümölcs édesíti szánkat a hideg téli napokon, aszalt formában a piláiban ez van az ünnepi asztalunkon is Karácsonykor és Húsvétkor. Színe a lobogónkban is megtalálható, de evvel a színnel díszítették palotáikat az urartu-i királyok is.

Ebből a földből nőtt ki a sárgabarack, melyből mi is, és innen terjedt el a világban, mintha csak nem akarná magára hagyni a világ minden tájára szétszóródott örményeket.

Várady Mária

Rendhagyó bemutatkozás

„Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának. Kultúra annyi, mint tanulás; megszerezni, színvonalon tartani nehéz, elveszteni könnyű. Olyan kevesen vagyunk, hogy a műveletlenség luxusát nem engedhetjük meg magunknak.”

Csak későn talákoztam *Kodály Zoltán* e gondolatával, de nem túl későn.

Nagybányán, egy lepusztult, szűk, omladozó régi városban születtem, amikor a szocialista realizmus szörnyűségei tomboltak a kultúra minden területén. A tömbház-galambdúcok között – melyeket emberi lakásnak nyilvánítottak a hatalmas emberei – volt az iskolám. Tanáraink ködös megfogalmazásokkal tanítottak minket „túlélni”, a kommunizmus reménytelen, hazug diktatúrájának idején.

IGAZI, valódi csakis az OTTHONUNK volt. Rendszeres vasárnapi mise, egyetlen templomba-járó ruhával. Nézni-látni *Mezey*

József festőművész tanított a Szentháromság templom hatalmas festményei által. Otthon: evés előtt asztali áldás, tíz-tagú család, hét gyermek. És az ódon város regényes vidéke, hegyei, tavai – ahol minden kiránduláson találkoztunk a Teremtővel, az isteni csodával és tökéletességgel.

Édesanyám magyarörményként Gyergyóditróban született 1912. december 12-én. A gyergyószentmiklósi zárdában tanult festészetet is. Nagybányára került. Máig emlékszem figyelmeztetésére: „*Ne felejtsetek el, hogy ti örmények vagytok.*” Életével tett tanúbizonyosságot örménysége mellett. Nagy-családszerető, takarékos, találékony, szorgalmas, szelídhangú, gyermekeiért mindenről lemondani képes, fáradhatatlan, okos, hűséges, vendégszerető volt... Őt követi Melinda, a lányom, aki Szent Lázár szigetén mécesst gyűjtött édesanyámért; és nagy-családos, mert négy gyermeket vállalt mindannyiunk öröme.

Rövid életem állomásai: Nagybánya után a Marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskola, a Sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház, a Békéscsabai Jókai Színház. És új lehetőségként a Magyar Rádió – Kossuth és Bartók adó; Szülőföldünk – a külhoni magyaroknak szóló műsor újságíró-bemondója lettem. Aztán a Márton Áron Szakkollégium művészeti vezetője, Pázmány Péter

Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar művészeti oktatója voltam. A Budapesti Kamaraszínházban igazi nagyokkal dolgozhattam. Sepsiszentgyörgyi színésznőként a gyergyói turnék alkalmával az örmény templom miséjén vettem részt hónapról hónapra. Nagynénem *hurutos szuligle*vel várt és *örményessel*, (*fordomta*) *likőrrel* kínált. Nagybátyám elbeszélte a régi gyergyói életet. Ezután Budapestre kerülve *dr. Issekutz Sarolta* elnök-asszony felkérésére mélyebbet méríthettem a kultúrából a Fővárosi Örmény Klubdelutánokon.

2002 óta vagyok az *Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület* képviselője, 2006-tól a *Budavári Örmény Nemzetiségi Önkormányzat* elnöke. Így lehetőségünk nyílt minden évben *Vidám Örmény est*et rendezni, mind a tizenhárom Budavári Örmény Nemzetiségi Nap alkalmából. 2007-ben létrejött az *ANI Budavári Örmény Színház*, mely az első *ÖRMÉNY KULTÚRA HETE* idején mutatkozott be a FÉSZEK Művészklub színpadán. Vezetőnk mindvégig *Szöke István* Jászai Mari-díjas rendező volt.

2008-ban a Jereváni *Gabriel Sundukyan Színház* igazgatója ajánlotta nekem *Nelly Shahnazaryan Keresztút* című monodramáját, melyet nagy sikerrel mutattunk be a Budapesti Kamaraszínház Ericson termében. 2010-ben vendégül láttuk az írónőt. Mindig minden előadás végén mindenki megkóstolta a lavast és a baszturmát sajttal, olajbogyóval. Valóságosan megélhettük az örmény kultúra egy szeletét.

Versműsorainknak köszönhetően tudjuk, hogy *Lászlóffy Aladár* Kossuth díjas költőnk gondolatait nehéz átfogni, de ha sikerült – szellemi gyönyör érhet.

Más pódium-műsorban könnyen azonosulunk a Trianoni békediktátum utáni Erdélyben magyarságáért meghurcolt *Rétháti*

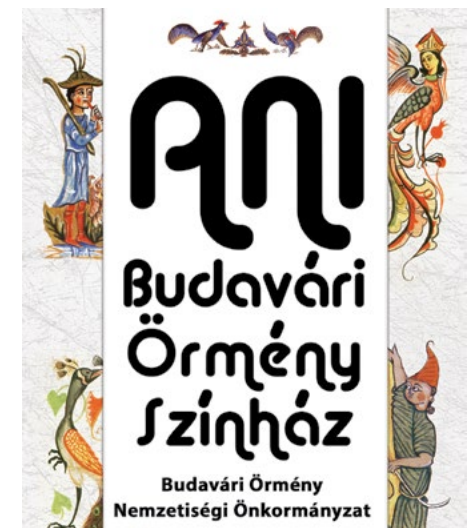
Kövér Erzsébet verseivel, aki erősíti azt az állítást, mely szerint az örmények között nem volt hűtlen áruló egy sem.

„*Magyarország csak a minőség igényével élhet és maradhat fenn az új Európában; nincs módunk középszerűnek lenni*” – idézem *Márai Sándort*, akinek szavai ránk ugyancsak érvényesek.

Konokul, makacsul, következetesen tanuljuk örménységünket, őseink kultúráját, akik az 1672-es erdélyi letelepedésük után még 165 éven át küzdöttek honosításukért, hogy annyi kényszerű vándorlás után, otthon legyenek valahol a világban. A több mint 350 év közös történelem a székelyek, szászok, románok között Erdélyben, egyben a gondok közös megoldását, a közös jövő alakítását jelentette. Így mi, erdélyi örmények, magyarörmények nagyon-nagyon sok területen jelentősen hozzájárultunk a Kárpát-medence életének, kultúrájának magas színvonalú műveléséhez. Ez kötelez.

Nekem is ez a feladatom. Kérem, tegyük együtt!

Isten óvjon bennünket!

Balogh Réka

Örmény Arcok projekt

Nagyon szeretek régi fotókat nézni. Minden kornak megvan a maga stílusa, a divatosabb beállítások, témaválasztások, jellegzetes öltözékek.

Persze nagyon régen még nem volt nagy változatosság. A legtöbb emberről készült 2-3 fotó életében. Házasságkötéskor, amikor már megvolt a teljes gyermekszám és talán, amikor már ő ült az első sorban a nagy családi fotón, nagymamaként. Vagy amikor bevonult katonának, kinevezték valamilyen megbecsült pozícióba, esetleg valami hivatalos okirathoz.

Amíg eleinte hosszú idő alatt készült el egy fotó, mindenki mereven állt, merengve bámult az éterbe, vagy mesterkéltén támaszkodott valamilyen műtermi díszletre. Aztán, ahogy a fényképezés egyre elérhetőbbé vált, főleg, amikor már a merészbeknek lehetett egy saját masinája is, már sokkal változatosabb témák jelentek meg a képeken. Ekkortól már ránk tekinthetnek vidám baráti társaságok is a fotókról, egy boldogan játszó gyermek vagy akár a család kedvenc kutyája is szereplője lehet egy-egy vizuális emléknek. Már nemcsak műtermi fotók és beállított merev jelene-

tek láthatóak a képeken, hanem beköltözik a valós élet is a fekete-fehér és szépiaképekre. Aztán belépünk abba a korbba, amikor már színek is tobzódhatnak a papíron, és az élet minden jelentősebb eseményéről készülhet pillanatkép.

De térjünk vissza a régmúlt idők fotóira. Minden családban kallódnak régi fotók a nagyszülőkről, felmenőkről és régi barátokról. Néhányról alig valamennyit tudunk (esetleg a hátoldalán szerepel egy évszám vagy egy helyszín), néhányról novellányi háttértörténet is kering a családban, és néhány családban még van élő rokon, akitől meg lehet kérdezni, hogy kik vannak a képeken. Lehet, hogy kissé sérült, megfakult, hiányzik a sarka, de a lényeg még ott van a papíron, a régmúlt korok lenyomata. Szeretném, ha ez a múlt nem kallódna el, hogyha bárki megnézgethethné ezeket a képeket. Mindenkinek más miatt érdekes egy régi fotógyűjtemény. Van, aki az arkifejezéseket szereti nézegetni, van, akit a ruhák érdekelnek (nem csak a női divat, hanem akár katonai egyenruhák, gyermekek öltözékei) és van, aki egy nemzetiség jellemzőit szereti felfedezni a fotók százait végig böngészve.

Dolgozunk azon, hogy létrejöjjön egy **Örmény Arcok** elnevezésű oldal, ahova mindenki beküldheti régi fotóit. Olyasmi, mint egy örmény Fortepan. Csak embe-
rekről készült fotókat várunk, mert számunkra ez a fontos, hogy a közösségnek és a világnak megmutassuk, hogyan néznek ki az örmények. Az oldal ingyenesen működik majd, a feltett képeket bárki letöltheti. A kapott képeken javítunk, hogyha

kell, kiretusáljuk a sérüléseket, esetleg még színezzük is rajtuk majd (főleg, amikor tematikusan kiválogatott képekből írunk majd egy-egy cikket az eokk.hu portálon) – ilyenkor a javított képeket vissza is küldjük a beküldőnek, hogy el tudja tenni a családot.

Hogy a képek rendszerezetten kerülhessenek be az oldalra, készítettünk egy

word dokumentumot, amiben elkérjük képenként azokat az információkat, amelyek mellett megjelentetünk az oldalon és segítik majd a képek közötti tematikus keresést. Ez a dokumentum letölthető az eokk.hu portálról.

Várom szeretettel a képeket a dokumentummal együtt az alábbi e-mail címre: ormenyarcok@eokk.hu

1975-ben születtem. Az ELTE Bölcsész-Angol szakán szereztem diplomámat. Két terület érdekelt mindig, a biológia és a képzőművészet. Végül a második felé sodort az élet, és jelenleg alkalmazott grafikusként dolgozom saját cégemben. Szakmámat magam tanultam és évtizedek alatt fejlesztettem. Munkám örömmel és élvezettel tölt el, két gyermekem mellett boldogsággal is, hiszen az ő személyiségük fejlesztése és jövőjük alakítása a legfontosabb feladatom az életben. Az „örménykedést” *dr. Issekutz Saroltától*, édesanyámtól örökölttem, aki mellett felnőve lehetetlen lett volna nem megszeretni az örmény kultúrát. Számomra – természetesen – a gyönyörű örmény díszítőművészet váltja ki a legnagyobb csodálatot. Nem

írok arról, hogy hogyan talákoztam örmény eredetemmel és hogy milyen módon formálta gondolkodásomat, elég ehhez végignézni édesanyám munkásságát.

Sok éve dolgozom felkérésre a magyarörmények számára. Egy logó készítése itt, egy könyvborító tervezése ott, egy meghívó vagy egy prospektus - sok kerületi önkormányzat és szervezet kért már fel az elmúlt évtizedekben, hogy segítsen munkájukat és válósítsam meg terveiket. Az EÖKK megalakulásával elérkeztünk ahhoz az időszakhoz, hogy már nemcsak mások, hanem a magam terveit is megvalósíthatjuk.

A történelemnél engem mindig jobban érdekelt a jelen, és a minket körülvevő gyönyörű világ. Annak szépsége, színei, formái. Egy időjárás-koptatta mohával borított faragott sírkő, egy gyönggyel hímzett ingujj, egy mesésen kanyargó indákból összeálló hacskar vagy egy festett kódexlapon tollászkodó madarakból összeálló örmény szöveg látványa számomra nagy örömet okoz, és megadja mindazt a lendületet, hogy dolgozni akarjak az örménység összetartásáért és a kulturális kincseinek feltárásáért.

A jövőre vonatkozóan sok tervem van, aminek legtöbbje az örmény, erdélyi és magyar művészeti ágak felkutatása, feltárása és bemutatása körül forog. Nemesak bemutatni szeretném, hanem megtanulni és megtanítani másoknak is ezeknek a szépségeknek az elkészítését, reprodukálását.

Dávid Márton

Egy örmény a kamera mögött

1985-ben születtem Pécsen, de 34 éve ugyanazon a Budapest melletti településen élek, immár feleségemmel és négy gyermekünkkel. Az IBS főiskolán végeztem Marketing szakon, saját vállalkozásaimban dolgozom.

Gyerekkorom óta tudom, hogy örmény származású vagyok. Nem volt olyan családi találkozó, ahol ez ne lett volna téma. Nagypám még száz százalékosan örmény volt, amit úgy sikerült elérnie a felmenőknek, hogy csak örmény családok tagjaival házasodtak. Nagymamám családja ennél megengedőbb volt az évszázadok alatt, így Ő csak részben volt örmény. Családfánkön megtalálhatóak a csíkszépvízi, erzsébetvárosi, kézdívásárhelyi és egyéb örmény családok, mint például a *Dájbukát*, a *Zakariás*, a *Lázár*, a *Vikol* stb. Családnevünk magyarosításának időpont-

ja a múltba veszett, de a családi legenda szerint *Davidian* illetve a *Davith* lehetett a korábbi verzió.

A hazai örménység életében tavaly nyár végéig nem tudtam részt venni aktívan üzleti és egyéb, élethelyzetemből fakadó okok miatt, bár természetesen minden évben elmentem április 24.-én a Dunapartra édesapámmal, emlékezve a Genocídium elfeledhetetlen borzalmaira. Tavaly óta vagyok aktív és a 2019-es önkormányzati választás óta képviselő is a XII. Kerületben és az *Országos Örmény Önkormányzatban*. Nagyon örülök, hogy részese lehetek az *Erdélyi Örmény Kulturális Központtal* kapcsolatos munkáknak. Elsődleges feladatom az események filmes dokumentálása. Sokszor elfelejtjük egy-egy jó és tartalmas rendezvény, előadás kapcsán vagy egy ünnepi szentmise alatt, hogy milyen értékhez jutunk hozzá ezen alkalmakkor, mivel is gazdagodunk. Az örmény, az erdélyi örmény közösségben és a közösség körül számos olyan értékes, nagy tudású ember él és dolgozik, akiknek munkáját, munkásságát, életét érdemes megörökíteni, csakúgy, mint azokat a rendezvényeket, előadásokat, szentmiséket, amelyek hozzájuk kapcsolódnak, vagy róluk szólnak.

Emiatt választottam már korábban a fotó és videó készítést üzleti és hobbi tevékenységnek is. Rendszerezni, komoly hozzáadott értékkel visszaadni a nézőknek egy-egy kulturális, vagy emberi értéket, teljesítményt, mindig lenyűgözött. Megragadni az elillanó pillanatokat és azokat átadhatóvá, másoknak is megismerhetővé tenni, ez sokat számít nekem,

már csak azért is, mert szeretném, ha négy gyermekem majd annak idején minél több, pontosabb képet kaphatna arról, hogy kik is vagyunk, honnan is jövünk.

A másik feladat szintén a képekkel, filmekkel kapcsolatos. Az eddigi, huszonöt év alatt összegyűlt felvételek, videó anyagok rendszerezése, szerkesztése, ennek technikai kivitelezése, a lehetőségek szerint feljavítása is nagyon fontos, hiszen

az eltelt idő sok szép emléket és értéket hordoz, még ha nem is a legmodernebb minőségben, de tartalmában biztosan.

Azt remélem, hogy ez a munka és a Központ körüli többi tevékenység is megmutatja a Közösség számára azt, hogy óriási érték, ráadásul tovább örökítésre váró érték gyűlt össze, amelynek a modern, fiatalabb generációk számára történő átadása közös ügyünk és feladatunk.

Fabók Dávid

10 éve nincs közöttünk Bánffy György

A magyarul legszebben beszélő színművész, a magyarörmény származású *Bánffy György* halálának 10. évfordulója alkalmából, az erdélyi örmény közösség koszorút helyezett el a művész sírjánál, a Farkasréti Temetőben, 2020. szeptember 3-án.

Bánffy György 1927-ben született Budapesten, édesanyja *Pápay Klára* színésznő volt. 1945-1949 között magántisztviselő illetve mozi üzemvezető, 1949-1950 között a filmgyári színészcsoporthoz tagja, 1950-1954 között a Színház- és Filmművészeti Főiskola hallgatója volt. A Színiakadémia elvégzése után 1950-1953 között a Nemzeti Színház, 1953-1954 között az Állami Bábszínház, 1954-1960 között pedig a Fővárosi Operett-színház tagja, 1960-1971 között Pécsre szerződött a Nemzeti Színházhoz, 1971-től a József Attila Színház tagja volt. 1978-tól a Zeneakadémia beszédtanáraként működött. Számos magyar filmben szerepelt, aktívan részt vett az 1956-os forradalomban, amelynek következményeként a forradalom leverése után szakmájában hátrányt szenvedett. 1985-1994-ig országgyűlési képviselő volt.

1955-ben nősült meg, feleségével, *Sátory Matild*dal két gyermekük született, Eszter (1957) és András (1960). 2010. szeptember 3-án hunyt el, Korfu szigetén. Halálának első évfordulójára Budapest II. kerületében, Pesthidegkúton a helyi önkormányzat emlékparkot létesített, amelyet 2011. november 12-én avatott fel *Láng Zsolt* polgármester.

Bánffy György Kossuth- és Jászai Díjas, Erdemes és Kiváló Művész volt, Magyar Örökség díjas, a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjének, valamint a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjének kitüntetettje.

Emlékét tisztelettel őrizzük!

Fröhlich Ida, Pázmány Péter Katolikus Egyetem

A Biblia az örmény hagyományban 2.

Az előző rövid áttekintésből is kitetszik, hogy az örmény hagyomány az ókori keleti kultúra igen széles köréből merített, lehetőség szerint közvetlen források alapján. Ez a folyamat folytatódik a Kr.u. 5.sz-tól kezdve bőségesen dokumentált önálló örmény nyelvű irodalom műveiben - *Agathangelosz* krónikáiban, életrajzokban, és mártír-legendákban, valamint a Kr.u. 7. vagy 8. században élt *Movszesz Horenaci* (*Khorénéi Mózes*) monumentális krónikájában.²⁰ *Horenaci* tanulmányait az egyiptomi Alexandriában végezte, és krónikájában népének történelmét örökíti meg, a kezdetektől - a bibliai történetírásához hasonlóan - az önálló királyság megszűnéséig (Kr.u. 428). Saját szavai szerint, bár jól ismeri a "babilóni", azaz mezopotámiai hagyományt (ennek művében számos igazolását adja), mégis inkább a görög történetírókat kívánja követni. Krónikájában, annak egész felépítésében azonban több esetben bibliai mintákat követ - ezeket nyilván nem számítja az egyéb "keleti" hagyományokhoz. Az örmény nép leszármaztatásához Gen 10 nemzetségtáblája, a *Noé* fiaitól származók listája szolgált alapot. Későbbi keresztény krónikáiról más népek leszármaztatásához egyébként ugyanezt a forrást teszik kiinduló-alapnak. A Gen 10-ben szereplő személynevek - *Noé* három fia és leszármazottai nevei - ugyanis egyben nép-nevek is. *Horenaci* az örmények eredetét *Noé* harmadik fiához, *Jáfet*hez - aki leszármazottai neveinek legtöbbszörében az indo-európai népek neveit ismerhetjük fel - kapcsolja (§ 5).²¹ *Thorgom* fiaként, vagy-

is *Jáfet* dédunokájaként említi *Hajkot*: az Ószövetségben *Jáfet* egyik fia *Gómer*; az ő fia *Togorma* (Gen 10:2). A bibliai forrás *Togorma* leszármazottait egyébként nem nevezi meg, *Horenaci* tehát itt kiegészíti és továbbviszi a bibliai listát.

A Henok-hagyomány *Horenaci* művében: Az örmény identitás alapjául a bibliai mellett önállóan felhasznált biblikus témájú hagyomány szolgál. *Horenaci* elbeszélése szerint az emberiség történetének kezdetén, "... amikor az emberi nem sokasodni kezdett, terjeszkedni az ország egész területén a mérhetetlenül erős óriások között. Mert akkor az emberek neki-vadulva döfték kardjukat társuk oldalába, uralkodni akarván a másik felett is. Ekkor történt, hogy *Bél* az egész országot uralma

Noé fiai (Capilla Palatina, Palermo, Olaszország)

alá típort. De *Hajk* nem akart neki behódolni Babilónban" (...).²² *Hajk* útnak indul Ajrarát földjére az északi vidékre. Egy hegy lábánál letelepszik; később unokájára, *Kadmoszra* hagyja ezt a helyet, ő maga pedig északnyugat felé továbbvonulva egy magaslaton telepszik meg; itt alapítja a Hajkassen nevű várost, székhelyét. "*Bél, a Titán*" (ez a jelző többször is szerepel *Béll*el kapcsolatban) pedig, miután már mindenkit uralma alá hajtott, elküldi az északi vidékre egyik fiát, hogy behódolásra bírja *Hajkot*. Hajk ezt visszautasítja; *Bél* erre felvonul ellene Babilónból, "mérhetetlen termetű harcos óriásaival". Félelmetes dübörgéssel csap össze a két sereg. *Hajk*, a mesternyilazó eltalálja *Bélt*, akinek serege megfutamodik. Az ütközet színterétül szolgáló helyet Hajoc Dzor-nak "örmények völgyé"-nek nevezik mindmáig. A megölt ellenfelet *Hajk* tisztességgel temeteti el Harkban egy magaslaton. "Mi pedig hazánkat ösünkről, Hajkról Hajkhnak nevezzük" megállapítással zárul az elbeszélés (§ 10-11).

A történet egyaránt tartalmaz a bibliai és az apokrif irodalomból származó motívumokat, valamint az ókori keleti és görög elbeszéléskincsből önállóan származó hagyományt. Az események datálása a bibliai időszámítás alapján történik: "amikor az emberek kezdtek elszaporodni a földön" (Gen 6:1). Ez a vízőzönt köz-

vetlenül megelőző kor, amikor az Isten fiai, akik „látták, hogy az emberek lányai szépek. Feleségül vették mindazokat, akik tetszettek nekik” (Gen 6:2). Ugyancsak a Genesis szövegében olvasható, hogy "óriások éltek akkor a földön, ... ezek a régi idők híres hősei" (Gen 6:4). Az óriás *Bél* alakja mindenképpen kapcsolódik a bibliai óriások hagyományához. *Bél* neve azonban a mezopotámiai hagyományból származik. Az „úr” jelentésű név eredetileg „Marduk bél”, „Marduk, az úr”, Babilón főistene nevének jelzője volt. Babilón annak a városnak a neve, melynek főistene az újbabilóni korban *Marduk* volt. A Biblia jól ismeri *Marduk/Bél* nevét. A *Kürosz* perzsa király által Kr.e. 539-ben elfoglalt Babilón bukásáról - amely egyben a zsidóságot fogságba vivő hatalmas újbabilóni birodalom bukását jelentette - számot adó kortárs zsidó próféta az újbabilóni birodalom összeomlását az országot védő istenek tehetetlenségének tulajdonítja, és a következőképpen jeleníti meg: „Leroskad Bel, összetörik Nebó. Bálványaitat állatokra, barmok hátra rakják, úgy viszik súlyos teherként, kimerült állatok hátán. De leroskadnak, mind térdre rognak, nem tudják megszabadítani azokat, akik viszik őket, sőt maguk is fogságba jutnak” (Jes 46:1-2).

Folytatás a következő számban

Lábjegyzetek

²⁰ Magyar fordítása: Chorenei Mózes, Nagy-Örményország története. Erdeti örményből fordította és magyarozó jegyzetekkel ellátta Szongott Kristóf, Szamosújvár: Tódorán Endre „Aurora” könyvnyomdája, 1892.

²¹ *Jáfet* az indoeurópai népek - így a görögöknek is - ősatya a Genesis hagyományában (Gen. 10). Ugyanott *Sém* a sémi népek, *Hám* pedig az észak-afrikai népek őseként szerepel. A felosztás természetesen nem pontos, hiszen nem az érintett nyelvek rendszeres analízisének alapul. Egy-egy népet néha nem megfelelő csoportba sorol be, mint pl. Kanaánt, aki nem *Sém*, hanem *Hám* leszármazottjaként szerepel, ennek azonban az az oka, hogy a majdani Izrael ősei ne szerepeljenek az ellenségesnek tekintett kanaániakkal egy csoportban. Mindazonáltal Gen.10 listája alapján helytálló képet ad az ókori, Kr.e.5.sz-i Közel-Kelet népeiről és nyelveiről.

MEGHÍVÓ

Fogolykiváltó Boldogasszony búcsú és családi Tarka Nap

2020. szeptember 27.
Budapest, XI. Orly u. 6.

Az Örmény Katolikus
Lelkészség szeretettel vár
mindenkit a templomunk
védőszentje, **Fogolykiváltó
Boldogasszony** tiszteletére
rendezett ünnepélyes búcsús
szentmiséjére.
Ákos atya

Immár 5. éve
kerül megrendezésre
a **Tarka Nap**, egy egész
napos családi találkozó,
amelyen igyekszünk minden
generáció számára programot
és élményt biztosítani.

**Hozza el
családját!**

Program:

- 9:00-tól gyermek kézműves foglalkozások
11:00 ünnepi szentmise
12:30-17:00 kerti parti flekkenezéssel
(*esős időben a közösségi teremben*)
- Mártonffy Miklós, szalon zene
  - Megemlékezések
  - Előadások
  - Gyermek és felnőtt produkciók
  - Kerekasztal beszélgetés az Erdélyi Örmény Kulturális Központról és egyéb témákról.

Kérjük, hogy
az eseményen mindenki
viseljen szájmaszkot és a
lehetőségekhez mérten tartsa
meg a megfelelő távolságot.

Amennyiben a vírushelyzet nem
engedi, az esemény elmarad! Kérjük
regisztráljon a **program@eokk.hu**
e-mail címen, hogy értesíthessük
az esetleges program-
váltásokról.

Rendezi:

eökk | ERDÉLYI
ÖRMÉNY
KULTURÁLIS
KÖZPONT

Támogatók:

II. kerületi Örmény Önkormányzat,
Zuglói Örmény Önkormányzat,
XV. ker. Örmény Nemzetiségi
Önkormányzat,
Újbuda Örmény Nemzetiségi
Önkormányzat

TARTALOM

Örmény triszagion 4. – <i>dr. Sasvári László</i>	1
„Az úgy kezdődött” – <i>Fabók Dávid</i>	2
Örmény gyermekek a Balaton parton – <i>Balogh Jenő</i>	4
Számvetés koronavírus idején – <i>dr. Issekutz Sarolta</i>	7
Bemutkozik az EÖKK – <i>Fabók Dávid</i>	14
Örmény Genetikai Projekt – <i>dr. Issekutz Ákos</i>	19
A sárgabarack – <i>Dájbukát Borbély László</i>	21
Rendhagyó bemutatkozás – <i>Várady Mária</i>	22
Örmény Arcok projekt – <i>Balogh Réka</i>	24
Egy örmény a kamera mögött – <i>Dávid Márton</i>	26
10 éve nincs közöttünk Bánffy György – <i>Fabók Dávid</i>	27
A Biblia az örmény hagyományban 2. – <i>Fröhlich Ida</i>	28
Meghívó a Tarka Napra	30

A gyerektábor tagjai várják a lovastorna kezdetét Sümegen

Koszorúzás a Bánffy sírnál a Farkasréti temetőben, halálának 10. évfordulója alkalmából

---

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacím: 1251 Budapest, Pf. 70. **Tel./Fax:** 06(1) 201-1011

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK – füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kéthavonta megjelenő kiadványa

---

A kiadványt támogatja:

Ferencvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat

Nyilvántartási szám: CE/13136-3/2017

Főszerkesztő: Fabók Dávid

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta - Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár)

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel./Fax: (1) 201-1011

Tördelés: www.artisthus.hu

Nyomda: Pharma Press Nyomdaipari Kft.